

EHDOTUS OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN ASETUKSEKSI ULKOMAILLA JÄRJESTETTÄVÄN YKSITYISEN PERUSOPETUKSEN MAAKOHTAISTEN YKSIKÖHINTOJEN MÄÄRÄÄMISESTÄ

1 Asian tausta, asetuksenantovaltuus ja valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö on selvittänyt ulkomaan koulujen rahoituksen määräytymistä ja havainnut, että sen vuosittain päättämät yksikköhinnan korotukset ja alennukset perustuvat vanhentuneeseen asetukseen, joka nyt ehdotetaan uudistettavaksi.

Asetuksenantotoimivalta perustuu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009, jälj. rahoituslaki) 11 §:n 5 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1486/2016. Momentin mukaan ulkomailla järjestettävän opetuksen osalta oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa. Korotuksen enimmäis- ja vähimmäismäärästä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Maakohtaisesta korotuksesta tai alennuksesta voidaan säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Asetusehdotus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä. Asian valmisteluasiakirjat ovat saatavilla sivustolla xxx.

2 Nykytila ja nykytilan arvio

2.1 Yleistä ulkomaan kouluista

Tällä hetkellä ulkomaankouluja on viisi. Kouluista kaksi sijaitsee Venäjällä, Moskovassa ja Pietarissa, kaksi Virossa, Tallinnassa ja Tartossa ja yksi Espanjassa Fuengirolassa. Järjestämisluvan mukaisia oppilaita edellä mainituissa kouluissa on ollut seuraavasti vuonna 2022:

Rahoitetut oppilasmäärät 2022	
Moskova	11
Pietari	29
Tallinna	31
Tartto	6
Aurinkorannikko	235

2.2 Ulkomaan koulujen rahoitus

Ulkomaan koulut saavat Suomen valtiolta valtionosuutta järjestämäänsä perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Rahoituslain 29 §:n mukaan tämän opetuksen yksikköhinta saadaan, kun valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämän kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 320,77 euroa ja saatu erotus kerrotaan kertoimella 1,23. Edelleen pykälän mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain pykälän mukaiset yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden. Käytännössä tämä ministeriön päätös on tehty aina vuoden viimeisinä virkapäivinä. Vuonna 2022 ulkomaan koulujen yksikköhinta on ollut 9196,01 euroa. Kaikkien ulkomaan koulujen yksikköhinta on siis lähtökohtaisesti 23 prosenttia suurempi (1743,79 euroa vuonna 2022) kuin suomalaisen peruskoulun saama kotikuntakorvauksen perusosa. Esimerkiksi noin 180 oppilaan 1–6 vuosiluokan koulussa rahoituksen kokonaiserotus on noin 314 000 euroa vuodessa ulkomaan koulun hyväksi.

Rahoituslain 11 §:n mukaan ulkomailla järjestettävän opetuksen osalta oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa. Korotuksen enimmäis- ja vähimmäismäärästä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Maakohtaisesta korotuksesta tai alennuksesta voidaan säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Korotuksesta on tällä hetkellä säädetty opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1766/2009, jälj. rahoitusasetus) 17 §:ssä, jonka mukaan ulkomailla järjestettävän perusopetuksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 29 §:n mukaisesti määräytyvää oppilaskohtaista yksikköhintaa voidaan alentaa tai korottaa enintään 20 prosentilla.

Sen sijaan maakohtaisesta korotuksesta tai alennuksesta ei ole säädetty voimassa olevalla asetuksella, sillä opetusministeriön asetus ulkomailla järjestettävän yksityisen perusopetuksen yksikköhinnan määrittämisestä (1778/2009) on kumoutunut lailla 1486/2016. Vanhan asetuksen mukaisia korotuksia ja alennuksia on kuitenkin edelleen noudatettu vuosittaisissa yksikköhintapäätöksissä. Venäjällä sijaitsevien koulujen korotus on ollut 20 prosenttia ja Afrikassa sijaitsevien koulujen, joiden toiminta on sittemmin lakannut, alennus on ollut 20 prosenttia. Muiden koulujen, kuten Espanjassa tai Virossa sijaitsevien koulujen, osalta korotusta tai alennusta ei ole päätetty.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 44 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää myös ylimääräistä avustusta yksityiselle esi- ja perusopetuksen järjestäjälle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan puitteissa. Avustusta voidaan myöntää perusopetuslain (628/1998) 7 §:n mukaisen järjestämisluvan omaavalle yksityiselle opetuksen järjestäjälle. Rahoituslain hallituksen esityksen (HE 174/2009 vp, s. 116) mukaan ylimääräistä avustusta tulee myöntää muun muassa tukiin sellaisille koulutuksen järjestäjille, joiden kustannukset ovat huomattavasti keskimääräisiä korkeammat. Avustuksen laskennallisiksi kriteereiksi ministeriö on määritellyt opetuksen järjestäjän kustannuseron ja rahoituseron, jotka ovat perustuneet Opetushallituksen ja Tilastokeskuksen keräämiin koulutuksen kustannus- ja suoritustietoihin sekä valtiovarainministeriön kotikuntakorvaustietoihin.

Perusopetus on pääsääntöisesti perusopetuslain 31 §:n 1 momentin mukaisesti maksutonta. Kuitenkin 31 §:n 3 momentin nojalla ulkomailla järjestettävässä opetuksessa voidaan oppilaalta periä kohtuullisia maksuja. Maksuista on tarkemmin säädetty opetusministeriön asetuksella eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista (1323/2001). Asetuksen 2 §:n mukaan perusopetuslain

31 §:n 3 momentissa tarkoitettussa ulkomailla järjestettävässä opetuksessa oppilailta voidaan periä maksuja enintään 2 420 euroa vuodessa.

3 Esityksen tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on saattaa ulkomaan koulujen rahoitus ajan tasalle ja määräytymään yhdenvertaisin ja läpinäkyvin periaattein.

4 Keskeiset ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Säädetään uusi asetus koskemaan ulkomailla järjestettävän yksityisen perusopetuksen maakohtaisia yksikköhintoja. Maakohtainen yksikköhinta muodostettaisiin rahoituslain mukaan määräytyneen ulkomaan koulujen yksikköhinnan pohjalta ja sitä korotettaisiin tai alennettaisiin ulkoministeriön asetuksen (1048/2010) mukaisilla asemapaikkojen kalleuskertoimilla.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Rahoituksen muuttuessa esityksen mukaisesti Venäjällä sijaitsevien ulkomaankoulujen yksikköhintaan tulisi 15 prosentin vähennys. Käytännössä rahoitus vähenisi vuoden 2022 rahoitustasossa laskettuna n. 1 379 euroa /oppilas. Moskovan osalta tämä tarkoittaisi n. 15 000 euron (1 250 euroa/kk) ja Pietarin osalta n. 40 000 euron (n. 3 330 euroa/kk) vähennystä rahoitukseen vuositasolla, mikäli laskennassa käytetään vuonna 2022 rahoitettavaa oppilasmäärää. Em. oppilaitosten rahoituksellista tappiota lievennetään yksityiselle esi- ja perusopetuksen järjestäjälle tarkoitettulla valtionavustuksella, jonka haku avataan vuoden alussa 2023. Opetus- ja kulttuuriministeriö sitoutuu korvaamaan vuosien 2023 ja 2024 harkinnanvaraisella avustuksella oppilaitosten uuden laskusäännön myötä menettämät valtionosuudet siten, että vuonna 2023 menetykset korvataan täysimääräisesti ja vuonna 2024 laskennallisesta menetyksestä korvataan puolet.

4.3 Viranomaisvaikutukset

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus laskisivat maakohtaisen korotuksen tai alennuksen joka toinen vuosi.

5 Lausuntopalaute

Lausuntopalaute: kirjoitetaan myöhemmin.

6 Asetuksen yksityiskohtaiset perustelut

1 §. Maakohtaisen korotuksen tai alennuksen määräytyminen. Ehdotettavan 1 §:n mukaan yksityisen perusopetuksen järjestäjän valtionosuuden perusteena käytettäväksi maakohtaisen yksikköhinnan laskennan pohjana käytettäisiin rahoituslain 29 §:n mukaan ulkomaan kouluille muodostuvaa perusopetuksen yksikköhintaa. Tämä yksikköhinta sisältää jo itsessään lain mukaan määräytyvän kertoimen, jolla ulkomaan koulujen yksikköhinta on tällä hetkellä 1,23 kertaa korkeampi kuin normaali yksikköhinta. Tätä rahoituslain mukaan määräytyvää yksikköhintaa edelleen korotettaisiin tai alennettaisiin ulkomaanedustuksen korvauksista annetun ulkoministeriön asetuksen (1048/2010) mukaisilla asemapaikkojen kalleuskertoimilla. Lokakuussa 2022 voimaantulleet asemapaikkojen kalleuskertoimet (asetuksen liite 3) ovat tämänhetkisten ulkomaankoulujen sijaintimaissa seuraavat: Moskova 1,05, Madrid 1, Tallinna 1 ja Pietari 0,95. Ehdotuksen mukaan, mikäli maassa on useampi kuin yksi asemapaikka, kuten esimerkiksi Venäjällä, käytettäisiin laskennassa korkeinta kalleuskerrointa, tällä hetkellä esimerkiksi Moskovaa. Korotus tai alennus tehtäisiin kuitenkin siten, että korotus tai alennus voisi olla enintään sen suuruinen, mitä rahoitusasetuksen 17 §:ssä säädetään. Voimassa olevan pykälän mukaan korotus tai alennus voi olla enintään 20 prosenttia.

2 §. Tarkasteluväli. Ehdotettavan 2 §:n mukaan maakohtaisia korotuksia tai alennuksia tarkistettaisiin joka toinen vuosi. Tarkistetut kertoimet tulisivat voimaan tarkistusvuotta seuraavan vuoden tammikuun 1 päivänä. Maakohtaisista korotuksista säädettäisiin ensimmäisen kerran koskien vuosia 2023 ja 2024. Seuraava tarkastelu tehtäisiin loppuvuodesta 2024 koskemaan vuosia 2025 ja 2026. Yksikköhinnan korotuksen ja alennuksen päättäminen kahdeksi vuodeksi kerrallaan loisi ennakoitavuutta rahoitukseen. Säännöllinen tarkastelu takaisi korotuksien ja alennuksien reagoinnin muuttuviin ulkomaiden kustannustasoihin.

3 §. Maakohtaiset korotukset ja alennukset. Ehdotettavan 3 §:n mukaan perusopetuksen järjestäjän yksikköhintaa vuosina 2023 ja 2024 korotetaan viidellä prosentilla silloin, kun opetus järjestetään Venäjällä. Korotus muodostuisi 1 §:ssä säädetyn mukaisesti Moskovan asemapaikan kalleuskertoimesta 1,05.

7 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 30. joulukuuta 2022, jotta sitä voitaisiin soveltaa vuoden 2023 yksikköhintoihin.